

Constituția Republicii Italiene

PRINCIPII FUNDAMENTALE

Art. 1.

Italia este o republică democratică, fondată pe muncă.
Suveranitatea aparține poporului, care o exercită prin formele și în limitele Constituției.

Art. 2.

Republica recunoaște și garantează drepturile inviolabile ale omului, fie luat aparte fie în formațiuni sociale unde se dezvoltă personalitatea sa, și cere îndeplinirea obligațiilor inderogabile de solidaritate politică, economică și socială.

Art. 3.

Toți cetățenii beneficiază în aceeași măsură de demnitate socială și sunt egali în fața legii, fără deosebire de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice, condiții personale și sociale.
Este datoria Republicii de a înlătura greutățile de ordin economic și social, ce limitează de fapt libertatea și egalitatea cetățenilor, împiedică plina dezvoltare a personalității umane și efectivă participare a tuturor muncitorilor la organizarea politică, economică și socială a Țării.

Art. 4.

Republica recunoaște tuturor cetățenilor dreptul de a muncii și promovează condițiile pentru ca acest drept să devină efectiv.
Fiecare cetățean are dreptul de a desfășura, în concordanță cu propriile posibilități și propria alegere, o activitate sau o funcție ce contribuie la dezvoltarea progresului material și spiritual al societății.

Art. 5.

Republica este un stat unitar și indivizibil, recunoaște și susține autonomiile locale; activează în serviciile ce depind de Stat, cea mai amplă descentralizare administrativă; stabilește principiile și metodele legislației sale, exigențelor autonomiei și ale descentralizării.

Art. 6.

Republica sprijină prin norme speciale minoritățile lingvistice.

Art. 7.

Statul și Biserica Catolică sunt, fiecare cu propria rânduială, independente și suverane.
Relațiile între ele sunt reglementate de Tratatul de la Lateran. Modificările Pactelor acceptate de ambele părți, nu cer proceduri de revizuire constituțională.

Art. 8.

Toate confesiunile religioase sunt libere în fața legii.
Confesiunile religioase diferite de catolicism au dreptul de a se organiza în dependență de propriile statute, în măsura în care nu împiedică organizarea juridică italiană.
Legătura dintre confesiunile religioase și Stat, este moderată potrivit legii pe baza acordurilor dintre respectivele autorități.

Art. 9.

Republica sprijină dezvoltarea culturii și cerceterea științifică și tehnică.
Protejează natura și patrimoniul istoric și artistic al Națiunii.

Art. 10.

Organizarea juridică italiană se aliniază normelor de drept internațional general recunoscute. Condiția juridică a cetățeanului străin este reglementată potrivit legii în conformitate cu normele tratatelor internaționale.

Cetățeanul străin, căruia i-a fost interzis în țara sa de origine eventuala exercitare a libertății democratice garantate de Constituția italiană, are dreptul la azil politic pe teritoriul Republicii, în acord cu condițiile stabilite de lege.

Nu este admisă extrădarea cetățeanului străin pentru infracțiuni politice.

Art. 11.

Italia nu consideră războiul drept instrument de insultă la libertatea altor popoare și nici mijloc de rezolvare a conflictelor internaționale; admite, în condiții de egalitate cu alte State, restricțiile de suveranitate necesare unui regulament ce poate asigura pacea și justiția între Națiuni, promovează și favorizează organizațiile internaționale orientate spre un astfel de scop.

Art. 12.

Drapelul Republicii este tricolorul italian: verde, alb și roșu, cu câte trei fâșii verticale de dimensiuni egale.

PARTEA I**DREPTURILE ȘI ÎNDATORIILE CETĂȚENILOR*****TITLUL I - RAPORTURILE CIVILE*****Art. 13.**

Libertatea individuală este inviolabilă.

Nu este admisă nici o formă de reținere, de inspecție sau percheziție individuală, nici alte restrângeri de libertate personală, ci numai în condițiile existenței unui act motivat din partea autorităților judiciare și doar în cazurile și modurile prevăzute de lege.

În cazuri excepționale de necesitate și urgență, indicat în mod clar de lege, autoritățile publice de securitate pot adopta măsuri provizorii de prevedere, ce trebuie comunicate în timp de patruzeci și opt de ore autorităților judiciare și, dacă aceasta nu le validează în următoarele patruzeci și opt de ore, se declară revocate și rămân lipsite de orice efect.

Este pedepsită orice violență fizică sau morală asupra persoanelor supuse restricțiilor de liberate. Legea stabilește limitele maxime de închisoare preventivă.

Art. 14.

Domiciliul este inviolabil.

Nu pot fi efectuate inspecții, pecheziții sau sechestre, cu excepția cazurilor și modurilor stabilite de lege în dependență cu garanțiile prevăzute pentru protejarea libertății individuale.

Verificările și inspecțiile pe motiv de sănătate și protecția populației sau în scopuri economice și fiscale sunt reglementate de legile speciale.

Art. 15.

Libertatea și discreția corespondenței sau a oricarei alte forme de comunicare sunt inviolabile.

Limitarea acestora se poate manifesta doar din actul motivat ale autorităților judiciare cu garanțiile stabilite de lege.

Art. 16.

Fiecare cetățean poate circula și se poate stabili în orice localitate de pe teritoriul național, cu excepția cazurilor în care legea stabilește limitele din motive de sănătate sau securitate.

Nici o restricție nu poate fi determinată de motive politice.

Fiecare cetățean are dreptul la libera circulație în țară și peste hotare, cu excepția obligațiilor stabilite de lege.

Art. 17.

Cetățenii au dreptul de a se reuni în mod pașnic și fără arme.

Pentru întruniri, organizate chiar într-un loc accesibil publicului, nu este cerut nici un fel de preavizare.

Întrunirile în locurile publice pot fi aduse la cunoștința autorităților, ce le-ar putea interzice doar din serioase motive de securitate sau de protecție a populației.

Art. 18.

Cetățenii au dreptul de a se uni în mod liber, fără autorizație, excepție cazul în care le este interzis acest lucru, fiecăruia în mod individual, din motive prevăzute de către legea penală.

Sunt interzise de asemenea asociațiile secrete și cele ce urmăresc, chiar și în mod indirect, scopuri politice prin intermediul organizațiilor cu caracter militar.

Art. 19.

Toți au dreptul de a practica în mod liber propria credință religioasă sub orice formă, individuală sau colectivă, să facă propagande și să exercite în mod privat sau public religia, cu condiția de a nu se desfășura ritualuri contrare bunelor maniere.

Art. 20.

Caracterul religios și scopul religiei sau cultului unei asociații sau instituții nu pot fi cauza unor speciale limitări legislative, nici ale unor speciale obligații fiscale cu scopul de a contribui la formarea sa, capacitatea sa juridică și orice formă de activitate.

Art. 21.

Toți au dreptul de a manifesta în mod liber propriile idei, prin cuvânt, prin scris și prin orice alt mijloc de difuzare.

Presa nu poate fi supusă la autorizații sau cenzuri.

Poate fi supusă sechestrării doar printr-un act motivat de către autoritățile judiciare în caz de infracțiuni, în care legea despre presă o autorizează, sau în cazul violării normelor ce aceeași lege stabilește pentru indicarea responsabililor.

În aceste circumstanțe, în caz de absolută urgență și în caz că nu sunt posibile intervențiile la timp ale autorităților judiciare, sechestrarea presei periodice poate fi efectuată de către organele de poliție judiciară, ce trebuie imediat, și nu după douăzeci și patru de ore, sechestrul este anulat și lipsit de orice efect.

Legea poate stabili, prin norme cu caracter general, că trebuie să fie publicate mijloacele de finanțare a presei periodice.

Sunt interzise publicările de presă, spectacole și toate celelalte manifestări ce sunt contrare bunelor moravuri. Legea stabilește măsuri legislative adecvate pentru a preveni și împiedica încălcările ei.

Art. 22.

Nimeni nu poate fi lipsit, din motive politice, de capacitatea juridică, de cetățean și de nume.

Art. 23.

Nici o prestație personală sau patrimonială nu poate fi forțată, cu excepția în care este stabilită de lege.

Art. 24.

Toți pot acționa în judecată pentru a-și apăra drepturi și interese legitime.

Apărarea și etapa de acțiune juridică este dreptul inviolabil în orice Stat.

Sunt asigurați cei nevoiași, cu sprijinul necesar, cu mijloace, pentru a acționa în judecată și a se apăra în fața fiecărei autorități.

Legea determină condițiile și modurile de reparare a greșelilor judiciare.

Art. 25.

Nimeni nu poate fi îndepărtat de *judecătorul natural* constituit prin lege.

Nimeni nu poate fi pedepsit dacă nu în baza unei legi intrate în vigoare înainte de comiterea delictului.

Nimeni nu poate fi supus măsurilor de securitate, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Art. 26.

Extradarea cetățeanului poate fi aprobată doar în baza unei convenții internaționale.

Nu poate fi în nici un caz admisă pentru crime politice.

Art. 27.

Responsabilitatea penală este personală.

Acuzatul nu este considerat vinovat până la ședința definitivă.

Pedepsele nu pot consta în maltratări contrarii sensului umanității și trebuie să tindă spre reeducarea condamnatului.

Nu este admisă pedeapsa cu moartea, cu excepția cazurilor prevăzute de legile militare de război.

Art. 28.

Funcționarii și angajații Statului și ale instituțiilor publice, sunt direct responsabili, în conformitate cu legile penale, civile și administrative, ale actelor săvârșite la încălcarea drepturilor. În aceste cazuri responsabilitatea civilă se răsfrânge asupra Statului și instituțiilor publice.

TUTLUL II

RAPORTURILE ETICO-SOCIALE

Art. 29.

Republica recunoaște drepturile familiei ca societate naturală, întemeiată pe căsătorie.

Căsătoria este constituită pe baza egalității morale și juridice a soților, cu limitele stabilite de lege, cu garantul unității familiare.

Art. 30.

Este oblogația și dreptul fiecărui părinte să mențină, să instruiască și să educe copiii, necătând faptul că sunt născuți în afara căsătoriei.

În caz de incapacitatea a părinților, legea decide în așa fel încât să fie îndeplinite sarcinile lor.

Legea asigură copiilor născuți în afara căsătoriei orice tip de sprijin juridic și social, compatibil cu drepturile celor născuți în căsătorie.

Legea stabilește normele și limitele la cercetarea paternității.

Art. 31.

Republica sprijină prin măsuri economice și alte ajutoare, formarea familiei și îndeplinirea sarcinilor respective, cu un deosebit respect față de familiile numeroase.

Protejează maternitatea, copilăria și tinerețea, sprijină instituțiile care activează în acest scop.

Art. 32.

Republica sprijină sănătatea ca drept fundamental al individului și de interes al colectivității, și garantează tratamente gratuite celor nevoiași.

Nimeni nu poate fi supus unui anumit tratament medical ci doar în cazul în care este o dispoziție a legii. Legea nu poate în nici un caz să violeze limitele impuse, de respectarea persoanei umane.

Art. 33.

Arta și știința sunt libere și liber este și învățământul.

Republica stabilește normele generale ale învățământului și fondează școli pentru toate ordinele și gradele.

Instituțiile private au dreptul de a fonda școli sau instituții de educație, fără cheltuieli din partea Statului.

Legea, în fixarea drepturilor și ale obligațiilor școlilor private care cer egalitatea, trebuie să le asigure lor plină libertate și elevilor lor o întreținere școlară echivalentă cu cea a elevilor școlilor statale.

Este stabilit un examen de Stat pentru admiterea la diferite grade și ordine de școli sau de rezultatele acestora și de abilitare la exercitarea profesională.

Instituțiile de cultură superioară, universitățile și academiile, au dreptul de a stabili regulamente autonome în limitele stabilite de legele Statului.

Art. 34.

Școala este deschisă pentru toți.

Învățământul elementar, împărțit în cel puțin opt ani, este obligatoriu și gratuit.

Cei dotați și cei meritorii, chiar dacă lipsiți de mijloace, au dreptul de a ajunge la cele mai înalte trepte de învățatură.

Republica contribuie la eficacitatea acestui drept prin acordarea burselor de studiu, alocații familiilor și alte înlesniri, ce trebuie să fie conferite pe bază de concurs.

TITLU III***RAPORTURILE ECONOMICE*****Art. 35.**

Republica sprijină munca în toate formele și aplicațiile sale.

Se ocupă de formarea și promovarea profesională a muncitorilor.

Sprijină și favorizează acordurile și organizațiile internaționale ce se ocupă de afirmarea și reglementarea drepturilor muncii.

Recunoaște libertatea emigrării, cu excepția obligațiilor stabilite de legile de interes general, și susține brațele de muncă italiene de peste hotare.

Art. 36.

Muncitorul are dreptul la o remunerație în proporție cu cantitatea și calitatea muncii sale și în orice caz suficientă să-și asigure sie și familiei sale o existență liberă și demnă.

Durata maximă a zilei de lucru este stabilită de lege.

Muncitorul are dreptul la odihnă săptămânală și la concediu anual remunerat, și nu poate renunța la ele.

Art. 37.

Femeia muncitoare are aceleași drepturi și egalități în muncă, aceleași remunerații ce se cuvin muncitorilor. Condițiile de muncă trebuie să permită desfășurarea funcției sale familiare și să asigure mamei și copilului un sprijin special adecvat.

Legea stabilește minimă de vârstă pentru munca salariată.

Republica sprijină munca minorilor prin norme speciale și garantează lor egalitate de muncă, dreptul la egalitatea de remunerare.

Art. 38.

Orice cetățean incapabil să muncească și lipsit de mijloace necesare pentru a viețui, are dreptul la întreținere și asistență socială.

Muncitorii au dreptul de a fi aprovizionați și asigurați cu mijloace adecvate exigențelor lor de trai în caz de accident, boală, invaliditate, bătrânețe și șomaj involuntar.

Cei inapți și invalizi au dreptul la educație și la orientare profesională.

Sarcinile prevăzute în acest articol, sânt asigurate de organele și instituțiile prestabilite sau integrate de Stat.

Asistența privată este liberă.

Art. 39.

Organizația sindicală este liberă.

Sindicatelor nu le poate fi impusă altă obligație decât înregistrarea lor pe lângă instituțiile locale sau centrale, conform normelor stabilite de lege.

Este o condiție faptul că la înregistrarea statuturilor sindicatelor stabilește un regulament intern pe bază democratică.

Sindicatelor înregistrate au personalitate juridică. Pot, reprezentați în mod unitar în proporție de numărul înscrișilor, să stipuleze contracte colective de muncă, cu o eficacitate obligatorie pentru toți cei ce aparțin categoriilor la care contractul se referă.

Art. 40.

Dreptul la grevă se exercită în cadrul legilor ce îl reglementează.

Art. 41.

Inițiativa economică privată este liberă.

Nu se poate desfășura în contradictoriu cu utilitatea socială sau în modul de a cauza daune securității, libertății și demnității umane.

Legea determină programele și controalele oportune, ca activitatea economică publică și privată să fie îndreptată și coordonată în scopuri sociale.

Art. 42.

Proprietatea poate fi publică sau privată. Bunurile economice aparțin Statului, instituțiilor sau privaților.

Proprietatea privată e recunoscută și garantată de lege, ce determină modurile de cumpărare, de beneficiu și limitele, cu scopul asigurării funcției sociale și de a fi accesibilă tuturor.

Proprietatea privată poate fi, în cazurile prevăzute de lege, cu excepția indemnizației, expropriată din motive de interes general.

Legea stabilește normele și limitele succesiunii legitime și testamentare și drepturile Statului despre ereditate.

Art. 43.

În scopul utilității generale, legea poate rezerva în mod original sau transfera, prin exproprierea și cu excepția indemnizațiilor Statului, instituțiilor publice sau comunităților de muncitori sau utilizatori, determinate întreprinderi sau categorii de întreprinderi, care se refera la serviciile publice esențiale sau sursele de energie sau situațiile de monopol și care au caracter proeminent de interes general.

Art. 44.

Cu scopul de a obține o exploatare rațională a solului și de a stabili raporturi sociale proporționale, legea impune obligații și angajamente proprietății funciare private, fixează limitele extinderii sale în funcție de regiuni și zone agrare, sprijină și impune îmbunătățirea solurilor, transformarea latifundiului și reconstituirea unei unități productive; sprijină proprietatea mică și medie.

Legea dispune măsuri de prevedere în favoarea zonelor de munte.

Art. 45.

Republica recunoaște funcția socială a cooperării cu caracter de reciprocitate fără scopuri de speculație privată. Legea promovează și favorizează creșterea mijloacelor speciale și asigură, prin controale necesare, caracterul și scopurile.

Legea prevede protejarea și dezvoltarea artizanatului.

Art. 46.

În scopurile creșterii economice și sociale ale muncii în armonie cu exigențele procreării, Republica recunoaște drepturile muncitorilor de a colabora, în condițiile și în limitele stabilite de lege, la administrarea întreprinderilor.

Art. 47.

Republica încurajează și sprijină economiile sub toate formele; disciplinează, coordonează și controlează exercitarea creditului.

Facilitează accesul economiilor populare la proprietatea de domiciliu, la proprietatea direct cultivatoare și la investițiile acționare directe și indirecte în marile complexe productive ale Țării.

TITLUL IV**RAPORTURILE POLITICE****Art. 48.**

Sunt alegători toți cetățenii, femeii și bărbații, care au împlinit vârsta majoratului.

Votul este personal, egal, și secret. Exprimarea votului este drept civic.

Legea stabilește capacitațile și modalitățile în exercitarea dreptului de a vota a cetățenilor rezidenți în strainatate și asigură un caracter efectiv. În acest scop a fost creată o circumspecție Estero pentru alegerea Camerelor, căruia îi sunt acordate sedii cu număr stabilit de norma constituțională și conform criteriilor determinate de Lege.

Dreptul la vot nu poate fi limitat decât doar din incapacitatea civilă sau motiv de sentință penală irevocabilă sau în caz de incapacitate morală indicată de lege.

Art. 49.

Toți cetățenii au dreptul de a se asocia liber în partide pentru a contribui cu metode democratice la determinarea politicii naționale.

Art. 50.

Toți cetățenii au dreptul de a adresa petiții Camerei pentru a cere măsuri legislative sau pentru a expune propriile necesități comune.

Art. 51.

Cetățenii ambelor sexe au acces la funcțiile publice și la funcțiile electivă în condiții de egalitate, în baza valorilor stabilite de lege. În acest scop Republica promovează prin necesarele măsuri de prevedere aceleași oportunități atât pentru bărbați cât și pentru femei.

Legea poate, pentru admiterea la posturile publice și la funcțiile electivă, egaliza dreptul cetățenilor italieni ce nu aparțin Republicii.

Cel ce este ales în funcțiile publice electivă are dreptul de a dispune de timpul necesar desfășurării și păstrării postului său de muncă.

Art. 52.

Apărarea Patriei este o obligație sacră a cetățeanului.

Serviciul militar este obligatoriu în limitele și în condițiile stabilite de lege. Serviciul militar nu compromite postul de muncă al cetățeanului, și nici exercitarea drepturilor politice.

Organizarea Forțelor armate face conform spiritului democratic al Republicii.

Art. 53.

Toți sunt obligați să contribuie la cheltuielile publice în raport cu venitul lunar și anual.
Sistemul fiscal este caracterizat conform criteriilor de progresivitate(cu cât se câștigă mai mult cu atât se plătește mai mult).

Art. 54.

Toți cetățenii sunt obligați să fie fideli Republicii și să respecte Constituția și legile.
Cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice sunt obligați să le îndeplinească cu disciplină și onoare, depunând jurământul în cazurile stabilite de lege.